

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permișiunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and R.A. „Monitorul Oficial” (www.monitoruloficial.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court’s database HUDOC.

Emitent: CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
Publicată în : MONITORUL OFICIAL nr. 396 din 8 mai 2006

HOTĂRÂREA
din 28 iunie 2005, definitivă la 28 septembrie 2005,
în cauza Virgil Ionescu împotriva României
(Cererea nr. 53.037/1999)

În cauza Virgil Ionescu împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a II-a), statuând în cadrul unei camere formate din: domnii J.-P. Costa, președinte, I. Cabral Barreto, C. Bârsan, K. Jungwiert, V. Butkevych, M. Ugrehelidze, doamna A. Mularoni, judecători și doamna S. Dolle, grefier de secție,

după deliberarea în Camera de consiliu la data de 12 octombrie 2004 și la data de 7 iunie 2005,

pronunță următoarea hotărâre, adoptată la ultima dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află Cererea nr. 53.037/1999, introdusă împotriva României, prin care un cetățean al acestui stat, domnul Virgil Ionescu (*reclamantul*), a sesizat Curtea la data de 18 martie 1999, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Guvernul român (*Guvernul*) a fost reprezentat inițial de domnul B. Aurescu, agent guvernamental pe lângă Curtea Europeană a Drepturilor Omului, apoi de doamna R. Rizoiu, care îl înlocuiește în funcție.

3. Reclamantul invocă încălcarea drepturilor la un proces echitabil și de acces la justiție, garantate de art. 6 alin. 1 din Convenție, precum și a dreptului de proprietate, astfel cum este garantat de art. 1 din Protocolul nr. 1, în temeiul respingerii arbitrare a acțiunii vizând reactualizarea creanței sale rezultate din Sentința din 1 octombrie 1991 a Judecătoriei Sectorului 1 București și a neexecutării sentinței.

4. Cererea a fost repartizată Secției a II-a a Curții [art. 52 alin. (1) din Regulament].

5. Prin Hotărârea din 12 octombrie 2004, Curtea a declarat cererea admisibilă.

6. La data de 1 noiembrie 2004, Curtea a modificat componența secțiilor [art. 25 alin. (1) din Regulament]. Prezenta cerere a fost repartizată Secției a II-a, astfel reorganizată [art. 52 alin. (1) din Regulament].

7. Atât reclamantul, cât și Guvernul au depus observații scrise privind fondul cauzei [art. 52 alin. (1) din Regulament].

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

8. Reclamantul s-a născut în 1929 și are domiciliul în București (România).

A. Procedura privind anularea unei amenzi contravenționale și a unei măsuri de confiscare a bunurilor

9. În 1991, reclamantului, fost deținut politic, care deschisese o mică afacere pentru a-și completa veniturile rezultate din pensie, i s-a aplicat de către Garda Financiară a Ministerului de Finanțe o amendă contravențională pentru săvârșirea unei contravenții privind nerespectarea dispozițiilor legale privind vânzarea la tarabă. Produsele puse în vânzare au fost confiscate.

10. Prin sentința din 1 octombrie 1991, Judecătoria Sectorului 1 București, considerând sancțiunea ilegală, a anulat-o și a dispus restituirea către reclamant a amenzii și a bunurilor confiscate sau, în lipsa acestora, a contravalorii bunurilor, și anume suma de 29.945 ROL, respectiv 440 EUR, în conformitate cu paritatea ROL/EUR de la acea dată. Sentința a intrat în puterea lucrului judecat și a fost investită cu formulă executorie.

B. Prima procedură de executare a sentinței din 1 octombrie a Judecătoriei Sectorului 1 București

11. La data de 15 octombrie 1991, în temeiul refuzului Gărzii Financiare de a executa sentința citată anterior, reclamantul a sesizat Judecătoria Sectorului 1 București cu o acțiune vizând punerea sub sechestru a contului bancar al Gărzii Financiare pentru valorificarea creanței rezultate din sentința.

12. La data de 27 ianuarie 1992, instanța a suspendat soluționarea cauzei la cererea Gărzii Financiare și cu acordul reclamantului, pe motiv că procurorul general intenționa să promoveze recurs în anulare împotriva Sentinței din 1 octombrie 1991. La data de 24 iulie 1992, Parchetul de pe lângă Curtea Supremă de Justiție l-a informat pe reclamant că propunerea de recurs în anulare fusese respinsă, iar la data de 3 august 1992 a retrimis instanței dosarul cauzei.

13. Reclamantul susține că în luna septembrie 1992 a solicitat judecătoriei repunerea cauzei pe rol, dar afirmă că cererea a fost respinsă verbal de un judecător de la Judecătoria Sectorului 1 București.

14. La data de 16 iunie 1993, Garda Financiară i-a amintit reclamantului că parchetul nu introdusese recurs în anulare și i-a cerut să se adreseze Direcției Generale a Finanțelor Publice din București, pentru a obține restituirea amenzii și a contravalorii bunurilor confiscate și să anexeze la cerere o copie a Sentinței din 1 octombrie 1991. Reclamantul a procedat în consecință - fără rezultat.

15. Prin Sentința din 15 decembrie 1993, Judecătoria Sectorului 1 București a constatat perimarea acțiunii reclamantului, în temeiul art. 248 din Codul de procedură civilă, întrucât reclamantul nu ceruse reluarea examinării cauzei de peste un an, respectiv de la ultimul act de procedura îndeplinit în dosarul de executare. Conform reclamantului, instanța nu l-a citat la termenul de judecată din 15 decembrie 1993 și sentința citată anterior nu i-a fost comunicată, astfel încât nu a putut să formuleze recurs împotriva acesteia.

16. În urma perimării primei proceduri de executare, în 1994, reclamantul a formulat două acțiuni pentru executarea creanței, micșorată de inflația puternică, pentru a obține o sumă apropiată de cea recunoscută prin Sentința din 1 octombrie 1991: o acțiune pentru a obține reactualizarea creanței și eliberarea unui titlu executoriu pentru valoarea reactualizată (procedura descrisă în partea C - în continuare) și o altă vizând, din nou, punerea sub sechestru a contului bancar al Gărzii Financiare (procedura descrisă în partea D - în continuare).

C. Procedura în vederea obținerii reactualizării creanței rezultând din Sentința din 1 octombrie 1991

17. Prin cererea de chemare în judecată din 30 septembrie 1994, reclamantul a sesizat Judecătoria Sectorului 1 București, solicitând obligarea Gărzii Financiare la achitarea datoriei constatate prin Sentința din 1991, reactualizată în funcție de rata inflației și a profitului nerealizat prin neexecutarea sentinței. Acesta a solicitat, de asemenea, să se dispună efectuarea unei expertize, pentru a stabili valoarea actuală a sumei ce-i era datorată.

18. La data de 22 noiembrie 1994, la primul termen de judecată, reclamantul a cerut judecătoriei amânarea cauzei, invocând motive de sănătate și necesitatea angajării unui avocat.

19. Conform reclamantului, avocatul sau a cerut judecătoriei, la aproape toate termenele de judecată ce au urmat, să dispună efectuarea unei expertize contabile pentru reactualizarea creanței rezultate din Sentința din 1 octombrie 1991 și pentru calcularea profitului nerealizat, dar instanța nu a făcut decât să amâne cauza, pe motivul absenței părții pârâte, fără a dezbate problema probelor. Reclamantul a invocat faptul că Garda Financiară nu a trimis nici un reprezentant la nici o audiere în cursul procedurii.

20. În perioada dintre mai 1995 și mai 1996 procedura a fost suspendată la cererea reclamantului.

21. La termenul de judecată din 2 decembrie 1997, în lipsa avocatului sau și a reprezentantului Gărzii Financiare, reclamantul a cerut din nou, în scris, judecătoriei să dispună efectuarea unei expertize, având drept obiective, pe de o parte, reevaluarea

contravalorii bunurilor confiscate în 1991 și, pe de altă parte, reactualizarea creanței rezultate din Sentința din 1991. În temeiul art. 112, 115 și 132 din Codul de procedură civilă, Judecătoria Sectorului 1 București a respins cererea ca fiind tardiv formulată și i-a acordat reclamantului cuvântul în dezbateri asupra fondului cauzei.

22. Prin Sentința din 5 decembrie 1997, Judecătoria Sectorului 1 București a respins cererea reclamantului. Pe de o parte, a invocat autoritatea de lucru judecat cu privire la capătul de cerere vizând obligarea Gărzii Financiare la plata creanței stabilite în 1991, pe motiv că aceeași chestiune fusese definitiv soluționată prin Sentința definitivă din 1 octombrie 1991, care constituia un titlu executoriu ce-i permitea reclamantului să utilizeze căile executorii. Pe de altă parte, i-a respins că neîntemeiat capătul de cerere privind reactualizarea creanței rezultate din sentința citată anterior, pe motiv că reclamantul nu ceruse administrarea de probe în această privință.

23. Reclamantul a formulat apel împotriva sentinței, invocând faptul că ceruse o expertiză în sprijinul pretențiilor sale de la momentul depunerii cererii de chemare în judecată.

24. Prin Hotărârea din 13 mai 1998, Tribunalul Municipiului București a respins apelul, pe motiv că cererea de a dispune efectuarea unei expertize nu fusese formulată în prima zi de înfățișare, fără a preciza care era termenul de judecată pe care îl considera a fi prima zi de înfățișare.

25. Reclamantul a formulat recurs împotriva deciziei citate anterior, precizând că solicitase în cererea de chemare în judecată, în scris, efectuarea unei expertize contabile.

26. Prin Hotărârea din 24 septembrie 1998, Curtea de Apel București a respins acțiunea că neîntemeiată. Pasajul pertinent al hotărârii prevede următoarele:

„Cu privire la reactualizarea sumei solicitate, reclamantul nu a făcut nici o probă în dovedirea afirmațiilor sale, iar cererea de expertiză contabilă trebuia făcută la primul termen de înfățișare, astfel cum corect au reținut ambele instanțe. ”

D. A doua procedura de executare a Sentinței din 1 octombrie 1991

27. În 1994, reclamantul a sesizat Judecătoria Sectorului 1 București cu o nouă cerere vizând executarea sentinței citate anterior, prin punerea sub sechestru a contului bancar al Gărzii Financiare, pentru valorificarea creanței rezultate din sentința.

28. Printr-o încheiere din 10 ianuarie 1997, instanța a suspendat procedura la cererea reclamantului, pe motivul înscrierii pe rolul aceleiași instanțe a unei alte proceduri (procedura descrisă în partea C - anterioară), care avea ca obiect reactualizarea creanței ce urma să fie executată. Reclamantul cerea suspendarea în vederea executării ulterioare, în cadrul procedurii de executare, a creanței reactualizate.

29. Printr-o încheiere din 10 martie 2000, Judecătoria Sectorului 1 București, constatând lipsa părților la audiere, a suspendat încă o dată procedura, care între timp fusese reluată la cererea reclamantului.

30. Prin Sentința din 26 iunie 2001, devenită definitivă în lipsa apelului părților în litigiu, Judecătoria Sectorului 1 București a constatat primirea acțiunii reclamantului, reținând că nu se ceruse reluarea examinării cauzei timp de peste un an de la ultimul act de procedura îndeplinit în dosarul de executare.

II. Dreptul și practica interne pertinente

A. Dreptul intern pertinent

31. Dispozițiile pertinente din Codul de procedură civilă prevăd după cum urmează:

Articolul 112

„Cererea de chemare în judecată va cuprinde: (...)

4. arătarea motivelor de fapt și de drept pe care se întemeiază cererea;

5. arătarea dovezilor pe care se sprijină fiecare capăt de cerere (...). ”

Articolul 115

„Întâmpinarea va cuprinde: (...)

3. dovezile cu care se apără împotriva fiecărui capăt de cerere (...). ”

Articolul 132

„La prima zi de înfățișare instanța va putea da reclamantului un termen pentru întregirea sau modificarea cererii, precum și pentru a propune noi dovezi. (...) ”

Articolul 134

„Este socotită că prima zi de înfățișare aceea în care părțile, legal citate, pot pune concluzii.

Articolul 138

„Dovezile care nu au fost cerute în condițiile art. 112, 115 și 132 nu vor mai putea fi invocate în cursul instanței (...). ”

Articolul 371² (alin. 3)

Articolul 371² alin. 3 a fost introdus în Codul de procedură civilă prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 59 din 25 aprilie 2001, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 217 din 27 aprilie 2001:

„Dacă titlul executoriu conține suficiente criterii în funcție de care organul de executare poate actualiza valoarea obligației stabilite în bani, indiferent de natură ei, se va proceda și la actualizarea ei. În cazul în care titlul executoriu nu conține nici un criteriu, organul de executare va proceda la actualizare în funcție de cursul monedei în care se face plata, determinat la data plății efective a obligației cuprinse în titlul executoriu. ”

32. Decretul nr. 167/1958, care reglementa, în perioada faptelor, prescrierea dreptului de a cere executarea silită, a fost republicat în Buletinul Oficial nr. 11 din 15 iulie 1960.

Articolele pertinente ale decretului citat anterior prevăd următoarele:

Articolul 6

„Dreptul de a cere executarea silită în temeiul oricărui titlu executor se prescrie prin împlinirea unui termen de 3 ani (...). ”

Articolul 7

„ Prescripția începe să curgă de la data când se naște dreptul la acțiune sau dreptul de a cere executarea silită (...). ”

Articolul 14 alin. 2

„Prescripția nu curge împotriva celui lipsit de capacitate de exercițiu, cât timp nu are reprezentant legal și nici împotriva celui cu capacitate restrânsă, cât timp nu are cine să-i încuviințeze actele. ”

Articolul 16

„Prescripția se întrerupe:

a) prin recunoașterea dreptului a cărui acțiune se prescrie, făcută de cel în folosul căruia curge prescripția;

b) prin introducerea unei cereri de chemare în judecată ori de arbitrare, chiar dacă cererea a fost introdusă la o instanță judecătorească, ori la un organ de arbitraj, necompetent;

c) printr-un act începător de executare. Prescripția nu este întreruptă, dacă s-a pronunțat încetarea procesului, dacă cererea de chemare în judecată sau executare a fost respinsă, anulată sau dacă s-a perimat, ori dacă cel care a făcut-o a renunțat la ea. ”

Articolul 17

„Întreruperea șterge prescripția începută înainte de a se fi ivit împrejurarea care a întrerupt-o. După întrerupere începe să curgă o nouă prescripție.

În cazul când prescripția a fost întreruptă printr-o cerere de chemare în judecată ori de arbitrare sau printr-un act începător de executare, noua prescripție nu începe să curgă cât timp hotărârea de admitere a cererii nu a rămas definitivă sau, în cazul executării, până la îndeplinirea ultimului act de executare. ”

Articolul 18

„Instanța judecătorească și organul arbitral sunt obligate ca, din oficiu, să cerceteze, dacă dreptul la acțiune sau la executarea silită este prescis.”

33. Doctrina interpretează art. 112 alin. 5, art. 132 și 138, citate anterior din Codul de procedură civilă, în sensul că „părțile pot propune mijloace de probă în prima zi de înfățișare, dacă nu au făcut-o în cererea de chemare în judecată,, regula aplicându-se și în ceea ce privește cererea de efectuare a unei expertize (vezi, de exemplu, V.M. Ciobanu, decanul Facultății de Drept, Universitatea București, Tratat teoretic și practic de procedura civilă, vol. II, 1997, p. 158 și 209).

B. Jurisprudența internă pertinentă privind reactualizarea unei creanțe stabilite prin titlu executoriu

34. Înaintea introducerii în 2001 a art. 371² din Codul de procedură civilă, care atribuie executorului judecătoresc competența de a reactualiza creanțele executorii, jurisprudența este cea care s-a pronunțat asupra chestiunii de a ști dacă reactualizarea unei creanțe trebuia cerută în cadrul procedurii vizând executarea sau a unei acțiuni civile distincte.

35. Prin Decizia nr. 786/1999 Curtea de Apel Suceava a soluționat o asemenea cerere în cadrul unei acțiuni civile distincte și nu în cadrul procedurii de executare a titlului în cauză (Culegere de jurisprudență, 1999, p. 94, nr. 55). Aceasta ultima decizie este de altfel citată de doctrina, care considera că, înaintea introducerii art. 371² din Codul de procedură civilă, o nouă cerere de chemare în judecată trebuia să fie prezentată în fața tribunalelor pentru a reactualiza o creanță constatată prin hotărâre definitivă (S. Zilberstein și V.M. Ciobanu, Tratat de executare silită, 2001, nota din subsolul paginii nr. 7, p. 146). Prin Hotărârea nr. 191/1999 Curtea de Apel București a respins pe fond, în cadrul unei acțiuni civile distincte, o cerere de reactualizare a unei sulte stabilite anterior prin sentința definitivă.

36. Prin Hotărârea nr. 36/1999 Curtea de Apel București a respins cererea de reactualizare a unei creanțe stabilite prin hotărâre definitivă, cerere care fusese făcută în cadrul unei proceduri de executare, prin punerea sub sechestru a contului bancar al debitorului, pe motiv că creditorul trebuie să obțină întâi un titlu executoriu - deci o altă sentință definitivă - pentru valoarea reactualizată, înainte de a cere punerea sub sechestru a contului bancar (vezi Culegere de jurisprudență a Curții de Apel București în materie civilă, 1999, p. 322-324). Pasajul pertinent al hotărârii citate anterior prevede următoarele:

„Este adevărat că între data cererii de executare silită prin poprirea contului bancar și admiterea acestei cereri printr-o decizie definitivă, suma datorată de către debitor s-a redus datorită inflației. Cu toate acestea, pentru executarea silită a sumelor ce reprezintă reactualizarea creanței (constatată printr-o hotărâre judecătorească definitivă și irevocabilă), creditorul nu posedă titlu executoriu pentru a solicita și a obține poprirea unui cont bancar al debitorului. În consecință (...), acțiunea (de reactualizare a creanței) este respinsă ca neîntemeiată. ”

37. Prin Decizia din 20 septembrie 2000, cu privire la cererea examinată în vederea reactualizării despăgubirilor alocate în primul proces, Secția penală a Curții de Apel Brașov se pronunță în sensul că „nu există dispoziții legale care să permită admiterea unei cereri de reactualizare a sumelor alocate cu titlu de despăgubiri, reactualizarea putând fi efectuată, dacă este justificată, fie în apel, fie printr-o acțiune civilă ulterioară”.

ÎN DREPT

I. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 6 alin. 1 din Convenție

38. Reclamantul invocă o dublă încălcare a art. 6 alin. 1 din Convenție. El se plânge, pe de o parte, de caracterul inequitabil al procedurii de reactualizare a creanței rezultate din Sentința din 1 octombrie 1991, care s-a încheiat cu Hotărârea din 24 septembrie 1998 a Curții de Apel București. Reclamantul invocă, pe de altă parte, în substanță, încălcarea dreptului de acces la instanță, pe baza neexecutării sentinței definitive citate anterior. Art. 6 alin 1 din Convenție, în partea sa pertinentă, prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil (...) a cauzei sale, de către o instanță (...) care va hotărî asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil (...).”

A. Referitor la caracterul echitabil al procedurii de reactualizare a creanței reclamantului

1. Susținerile părților

39. Reclamantul se plânge de încălcarea dreptului la un proces echitabil, întrucât instanțele române au respins în mod arbitrar ca neîntemeiată acțiunea vizând reactualizarea creanței rezultate din Sentința pronunțată la 1 octombrie 1991 de către Judecătoria Sectorului 1 București. În opinia sa, judecătorii au ajuns la concluzia ca cererea de efectuare a unei expertize nu fusese introdusă decât la 2 decembrie 1997, fiind așadar tardivă. Or, reclamantul susține că a cerut Judecătoriei Sectorului 1 București să dispună efectuarea unei expertize, chiar de la momentul introducerii Cererii de chemare în judecată din 30 septembrie 1994, pentru a-și susține acțiunea de reactualizare a creanței, și a adăugat că avocatul sau a continuat să ceară expertiza la aproape toate termenele de judecată, dar judecătoria a amânat în mod constant chestiunea mijloacelor de probă pe motivul lipsei reprezentantului Gărzii Financiare.

40. Guvernul recunoaște că reclamantul a solicitat efectuarea unei expertize în cadrul cererii de chemare în judecată, dar susține că acesta nu a precizat în continuare tipul de expertiză cerută și principalele obiective ale acesteia. Guvernul consideră că, limitându-se la a solicita în mod general o expertiză, reclamantul nu a respectat cerințele art. 112, 115 și 132 din Codul de procedură civilă.

41. Guvernul susține că, în conformitate cu jurisprudența Curții, art. 6 alin. 1 din Convenție nu reglementează admisibilitatea sau aprecierea probelor, care sunt, în primul rând, de resortul dreptului și al instanțelor interne și că nu Curtea este cea care trebuie să decidă asupra erorilor de fapt sau de drept pretins comise de instanțele interne, în afară de cele care afectează unul dintre drepturile garantate prin Convenție. Or, potrivit Guvernului, acesta nu este cazul în speță, întrucât, oricum, instanțele interne nu au examinat problema datei la care a cerut expertiza reclamantul, deoarece instanțele au hotărât să respingă acțiunea acestuia din urmă pentru autoritatea de lucru judecat față de Sentința din 1 octombrie 1991.

Guvernul admite că instanțele au ales să facă o dublă analiză, respingând, pe de o parte, pentru autoritate de lucru judecat, capătul de cerere privind restituirea amenzii și a bunurilor confiscate și, pe de altă parte, pentru netemeinicie, capătul de cerere privind reactualizarea creanței. Cu toate acestea, potrivit Guvernului, eroarea pretins comisă de instanțe în aprecierea datei cererii de expertiză nu era esențială în cauză, având în vedere că excepția autorității lucrului judecat a împiedicat orice examinare a cauzei pe fond.

42. În concluzie, Guvernul consideră că reclamantul a beneficiat de un proces echitabil și că un obstacol de procedura major nu a permis instanțelor să analizeze fondul cauzei, inclusiv chestiunea probelor.

2. Aprecierea Curții

43. Curtea amintește că revine în primul rând instanțelor naționale competența de a interpreta legislația internă, fiind vorba în special de reguli de natură procedurală, rolul sau limitându-se la a verifica compatibilitatea cu Convenția a efectelor unei asemenea interpretări (Cauza *Tejedor Garcia împotriva Spaniei*, Hotărârea din 16 decembrie 1997, Culegere de hotărâri și decizii 1997-VIII, paragraful 31, p. 2.796). Cu toate acestea, având în vedere că reglementarea privind formalitățile și termenele ce trebuie respectate este menită să asigure buna administrare a justiției și respectul principiului securității juridice, cei interesați trebuie să se poată aștepta că aceste reguli să fie puse în aplicare (Cauza *Stone Court Shipping Company S.A. împotriva Spaniei*, Cererea nr. 55.524/2000, paragraful 34, 28 octombrie 2003).

44. Cum Convenția nu își propune să garanteze drepturi teoretice sau iluzorii, ci drepturi concrete și efective (Cauza *Artico împotriva Italiei*, Hotărârea din 13 mai 1980, seria A nr. 37, p. 16, paragraful 33), dreptul la un proces echitabil nu poate fi considerat efectiv decât dacă cererile și observațiile părților sunt într-adevăr „auzite”, adică examinate conform normelor de procedura de către tribunalul sesizat. Altfel spus, art. 6 impune „tribunalului” obligația de a proceda la o examinare efectivă a motivelor, argumentelor și a cererilor de probatoriu ale părților, cu excepția aprecierii pertinentei (Cauza *Van de Hurk împotriva Olandei*, Hotărârea din 19 aprilie 1994, seria A nr. 288, p. 19, paragraful 59, și Cauza *Dulaurans împotriva Franței*, Hotărârea din 21 martie 2000, Cererea nr. 34.553/1997, paragraful 33).

45. În speță, Curtea notează că, prin Cererea de chemare în judecată din 30 septembrie 1994, reclamantul a solicitat o expertiză în sprijinul cererii de reactualizare a creanței, respectând cerințele art. 112 și 138 din Codul român de procedura civilă (vezi paragrafele 31 și 33 anterioare). Cu toate acestea, toate instanțele au respins cererea de reactualizare a creanței că neîntemeiată, pe motivul că expertiza ar fi fost solicitată după prima zi de înfățișare, fără a preciza de altfel care era acea dată. În afară de aceasta, Curtea observă că instanțele s-au referit la data introducerii cererii de expertiză, fără a aminti lipsa de precizare a cererii.

46. Curtea constată că Guvernul nu a furnizat nici o fotocopie a unei încheieri anterioare celei din 2 decembrie 1997, prin care instanța să se fi pronunțat după dezbateri contradictorii asupra chestiunii probelor solicitate. În ceea ce privește argumentul Guvernului,

conform căruia excepția de autoritate a lucrului judecat a împiedicat orice examinare pe fondul cauzei, ea notează că numai capătul de cerere al reclamantului vizând obligarea Gărzii Financiare la plata creanței stabilite prin Sentința din 1 octombrie 1991 fusese respins pentru autoritate de lucru judecat. Cu toate acestea, instanțele nu au examinat pe fond cererea de reactualizare a creanței, ignorând faptul că reclamantul solicitase o expertiză în termenul prevăzut de art. 112 din Codul de procedură civilă.

47. În consecință, Curtea consideră că respingerea că neîntemeiat a capătului de cerere al reclamantului vizând reactualizarea creanței sale, pe motivul tardivității cererii de expertiză, în timp ce aceasta fusese făcută în conformitate cu dispozițiile Codului de procedura civilă, a adus atingere dreptului reclamantului la un proces echitabil (vezi *mutatis mutandis*, Cauza *Tamminen împotriva Finlandei*, Cererea nr. 40.847/1998, paragrafele 39-42, 15 iunie 2004).

În consecință, a fost încălcat art. 6 alin. 1 din Convenție.

B. Referitor la dreptul de acces la instanța

1. Susținerile părților

48. În temeiul art. 6 din Convenție, reclamantul se plânde în substanță de încălcarea dreptului de acces la instanță, dată fiind neexecutarea de către Garda Financiară a Sentinței definitive pronunțate la 1 octombrie 1991 de Judecătoria Sectorului 1 București.

49. Reclamantul contestă faptul că Sentința din 1 octombrie 1991 s-a prescris, susținând că termenul de prescripție fusese suspendat, în timp ce prima procedură de executare era ea însăși suspendată, în așteptarea introducerii de către Parchetul de pe lângă Curtea Supremă de Justiție a unui recurs în anulare. El invocă, de asemenea, drept cauza de suspendare a termenului citat anterior, art. 14 alin. 2 din Decretul nr. 167/1958, cu privire la prescripția extinctivă, prezentând un certificat medico-legal din 23 martie 1994, care confirma că era lipsit de discernământ și că trebuia să angajeze o procedură pentru a-l declara incapabil. Cererea a rămas fără urmări.

50. Guvernul invocă faptul că Sentința din 1 octombrie 1991 s-a prescris prin împlinirea termenului de prescripție de 3 ani prevăzut de art. 6 din Decretul nr. 167/1958. Acesta susține că statul nu era obligat să plătească de bunăvoie datoria rezultată din sentința citată anterior, că reclamantul nu a urmărit a doua cerere de executare silită a sentinței respective și că statul nu poate fi obligat să execute o sentință prescrisă.

2. Aprecierea Curții

51. Curtea amintește că executarea unei sentințe sau hotărâri trebuie considerată că făcând parte integrantă din „proces”, în sensul art. 6 alin. 1 din Convenție și că dreptul la instanța ar fi iluzoriu dacă ordinea juridică internă a unui stat contractant ar permite că o hotărâre judecătorească definitivă și obligatorie să rămână inoperantă în detrimentul unei părți (Cauza *Immobiliare Saffi împotriva Italiei* [GC], Cererea nr. 22.774/1993, paragraful 63, CEDO 1999-V).

52. Curtea constată că, în speță, părțile au păreri diferite cu privire la eventuala prescripție în dreptul intern a dreptului reclamantului de a cere executarea silită a Sentinței definitive din 1 octombrie 1991 a Judecătoriei Sectorului 1 București. Ea amintește de la început că instanțele naționale sunt cele care, în primul rând, trebuie să se pronunțe cu privire la regimul de prescripție extinctivă în dreptul intern (vezi, *mutatis mutandis*, Cauza *Yagtzilar împotriva Greciei*, Cererea nr. 41.727/1998, paragraful 27, CEDO 2001-XII), cu atât mai mult cu cât, în speță, răspunsul la întrebare depinde de interpretarea motivelor de suspendare sau de întrerupere a prescripției.

53. În această privință, Curtea subliniază în mod special faptul că nici o instanță internă nu s-a pronunțat asupra prescripției invocate și că acest motiv nu a fost invocat de Guvern decât numai și direct în fața Curții. Ea considera că, sesizate în 1994 cu o procedură de reactualizare a creanței reclamantului și cu o alta vizând executarea silită a acesteia, instanțele interne ar fi avut ocazia să ridice din oficiu, în temeiul art. 18 din Decretul nr. 167/1958, acest fine de neprimire dacă l-ar fi considerat întemeiat [vezi, *a contrario*, Cauza *Cucu împotriva României* (decizie), Cererea nr. 47.966/1999, 6 iulie 2004]. Așadar, Curtea nu poate accepta argumentul Guvernului în această privință.

54. Curtea precizează că reclamantul a formulat în 1994, în cadrul termenului de prescripție de 3 ani, doua acțiuni în justiție, respectiv în vederea reactualizării creanței, puternic micșorată de inflația din România în perioada aceea, și a executării acesteia, astfel încât să obțină acoperirea creanței la o valoare apropiată de cea stabilită prin Sentința din 1 octombrie 1991.

55. Curtea amintește:

„ Convenția nu vizează garantarea drepturilor teoretice sau iluzorii, ci a drepturilor concrete și efective (Cauza *Artico împotriva Italiei* citată anterior, p. 16, paragraful 33). Așadar considera că nu s-ar putea reproșa reclamantului că nu a urmărit executarea silită a sentinței citate anterior, după respingerea, prin Hotărârea din 24 septembrie 1998, a cererii de reactualizare a creanței, în condițiile în care, din cauza inflației puternice, aceasta nu mai valora decât 2,8 euro, respectiv de 157 de ori mai puțin decât în 1991.”

56. Curtea concluzionează în sensul că, refuzând până în prezent să execute Sentința definitivă din 1 octombrie 1991, autoritățile naționale au lipsit dispozițiile art. 6 alin. 1 din Convenție de orice efect util.

57. Așadar, a fost încălcat articolul respectiv cu privire la accesul la instanță.

II. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1

58. Reclamantul invocă, în substanță, că i s-a adus atingere dreptului de proprietate, având în vedere imposibilitatea de a beneficia de creanță care i-a fost recunoscută prin Sentința definitivă a Judecătoriei Sectorului 1 București din 1 octombrie 1991. În această privință, invocă art. 1 din Protocolul nr. 1, care prevede după cum urmează:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauza de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le considera necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

59. Referindu-se la *Cauza Rafinăriile grecești Stran și Stratis Andreadis împotriva Greciei*, Guvernul susține că acea creanță a reclamantului rezultată din Sentința din 1 octombrie 1991 nu putea beneficia de executare silită decât timp de 3 ani de la pronunțare. Potrivit Guvernului, data fiind prescripția extinctivă, reclamantul nu mai beneficia la împlinirea termenului de o creanță exigibilă constituind un „bun”, în conformitate cu articolul citat anterior.

60. Guvernul invocă faptul că prima procedură de executare a sentinței citate anterior nu a întrerupt termenul de prescripție de 3 ani, data fiind perimarea procedurii, în conformitate cu art. 16 din Decretul nr. 167/1958. Curtea concluzionează că, data fiind pasivitatea sa, reclamantul a pierdut dreptul de a cere executarea silită a Sentinței din 1 octombrie 1991.

61. Curtea subliniază că, referitor la plângere, părțile nu sunt de acord cu privire la aceeași chestiune, și anume prescripția dreptului reclamantului de a cere executarea silită și, în continuare, exigibilitatea creanței (*Cauza Rafinăriile grecești Stran și Stratis Andreadis împotriva Greciei*, Hotărârea din 9 decembrie 1994, seria A nr. 301-B, p. 84, paragraful 59).

62. Curtea trimite la observațiile anterioare (paragraful 53) și notează că nici o instanță internă nu a constatat prescrierea dreptului de executare silită a creanței în cauză, în condițiile în care trebuia să ridice din oficiu acest fine de neprimire. Așadar consideră, pe baza elementelor din dosar, că reclamantul dispune de o „creanță” suficient stabilită pentru a fi exigibilă și deci de un „bun”, în sensul articolului citat anterior.

63. Curtea observă că ingerința în dreptul de proprietate al reclamantului, astfel cum este prevăzut în prima teză din primul alineat din art. 1 din Protocolul nr. 1, rezultă nu numai din refuzul statului de a executa sentința citată anterior, dar și din Hotărârea din 24 septembrie 1998 în care, respingând fără analiză pe fond cererea de reactualizare a creanței, a făcut inutil orice demers ulterior în vederea executării sentinței.

64. Neconformându-se Sentinței definitive din 1 octombrie 1991 a Judecătoriei Sectorului 1 București, autoritățile naționale l-au împiedicat pe reclamant să beneficieze de suma pe care, în mod rezonabil, se putea aștepta să o obțină în urma sentinței. Curtea amintește că a respins anterior argumentul bazat pe prescripția creanței reclamantului și observă că Guvernul nu a furnizat alta justificare pentru ingerința în dreptul de proprietate al reclamantului.

65. În concluzie, a fost încălcat art. 1 din Protocolul nr. 1.

III. Cu privire la alte pretinse încălcări

66. În observațiile pe fond din 13 decembrie 2004, reclamantul a formulat noi capete de cerere în fața Curții, invocând încălcarea art. 1, 2, 3, 5, 13 și 14 din Convenție și a art. 3 din Protocolul nr. 1 la Convenție, în principal pe baza aceluiași fapt invocată anterior.

67. Guvernul nu a prezentat observații cu privire la noile capete de cerere, considerând că acestea se situează în afara cadrului stabilit prin decizia Curții referitoare la admisibilitate.

68. Curtea notează că aceste capete de cerere excedează cadrulul trasat de decizia precedentă cu privire la admisibilitatea cauzei (vezi Cauza *Chamaiev și alții împotriva Georgiei și Rusiei*, Cererea nr. 36.378/2002, inter alia paragrafele 409-412 și 430, 12 aprilie 2005). Așadar Curtea nu are competența să se pronunțe asupra lor.

IV. Cu privire la aplicabilitatea art. 41 din Convenție

69. În conformitate cu art. 41 din Convenție,

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

70. Reclamantul invocă faptul că beneficiul micii sale afaceri a fost de 1.046 dolari americani (USD) în timpul scurtei perioade precedând confiscarea ilegală a bunurilor de către Garda Financiară în 1991 și cere, în consecință, Curții suma de 100.000.000 euro ca prejudiciu material pentru perioada scursă de atunci, cu titlu de beneficiu nerealizat, cauzat prin confiscare. Cere, de asemenea, 20.000.000 euro cu titlu de prejudiciu moral.

71. Guvernul considera că nu există raport de cauzalitate între încălcările invocate de reclamant și sumele cerute cu titlu de prejudiciu material, reclamantul nedovedind în nici un fel că acea confiscare a bunurilor din 1991 a avut drept consecință suprimarea dreptului de a-și continua activitatea comercială. Acesta consideră, de asemenea, că în lipsa oricărui document contabil în măsura să probeze profitul obținut înaintea confiscării bunurilor în 1991, câștigul nerealizat pe care reclamantul îl solicită nu este determinabil.

72. Guvernul consideră că suma de 29.945 ROL acordată prin Sentința definitivă din 1 octombrie 1991 a Judecătoriei Sectorului 1 București, reactualizată în funcție de rata inflației, constituie unicul criteriu pertinent pentru a aprecia prejudiciul material suferit de reclamant. În temeiul unei formule de calcul furnizate de Institutul Național de Statistică într-o scrisoare adresată Curții, Guvernul consideră că valoarea creanței reclamantului astfel reactualizată ar fi de 21.347.131,7 ROL*1) și că reclamantului nu trebuie să i se acorde dobânzi la sumă, dat fiind că respectiva creanță nu mai este exigibilă după expirarea termenului de prescripție de 3 ani.

Notă

*1) Aproximativ 593 euro la ora actuală.

73. În privința sumei cerute de reclamant cu titlu de prejudiciu moral, Guvernul o consideră excesivă și lipsită de fundament, considerând că nu a suferit prejudicii morale prin încălcările invocate.

74. Curtea amintește că a constatat, în speță, încălcarea drepturilor reclamantului, pe motivul, pe de o parte, al neexecutării, până astăzi, a unei sentințe definitive din 1991 de către autorități și, pe de altă parte, a nerecunoașterii dreptului sau la un proces echitabil în procedura reactualizării creanței. Așadar, admitând susținerea Guvernului cu privire la caracterul excesiv al sumelor cerute de reclamant, Curtea considera că acesta din urma a suferit atât un prejudiciu material cauzat de neexecutarea menționată anterior, cât și un prejudiciu moral datorat frustrării provocate de inechitatea procedurii de reactualizare a creanței și de refuzul constant al autorităților de a executa sentința definitivă.

75. În aceste condiții, având în vedere ansamblul elementelor de care dispune și statuând în echitate, astfel cum este prevăzut în art. 41 din Convenție, Curtea acordă reclamantului 7.500 euro, reprezentând prejudiciile însumate.

B. Cheltuieli

76. Estimând la 11.000 euro cheltuielile cauzate de procedurile desfășurate în fața instanțelor interne și în fața Curții, reclamantul, admitând că nu dispune de înscrisuri doveditoare, nu cere nici o sumă cu acest titlu.

77. Guvernul consideră că reclamantul nu a dovedit în nici un fel cheltuielile pretins expuse.

78. Având în vedere criteriile stabilite de jurisprudența constantă în materie de cheltuieli și faptul că reclamantul nu a formulat cerere de rambursare, Curtea decide să nu-i aloce nici o sumă cu acest titlu.

C. Majorări de întârziere

79. Curtea consideră necesar să aplice majorările de întârziere echivalente cu rata dobânzii pentru facilitatea de credit marginal practică de Banca Centrală Europeană, la care se vor adăuga 3 puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE,
CURTEA,
ÎN UNANIMITATE:

1. hotărăște că a fost încălcat art. 6 alin. 1 din Convenție, sub aspectul echității procedurii vizând reactualizarea creanței reclamantului;

2. hotărăște că a fost încălcat art. 6 alin. 1 din Convenție, sub aspectul încălcării dreptului de acces la justiție;

3. hotărăște că s-a încălcat art. 1 din Protocolul nr. 1;

4. hotărăște că nu are competența pentru a examina noile plângeri formulate de reclamant după decizia asupra admisibilității;

5. hotărăște

a) că statul pârât trebuie să-i plătească reclamantului, în termen de 3 luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 alin. 2 din Convenție, 7.500 euro (șapte mii cinci sute euro) cu titlu de prejudiciu material și moral, suma ce urmează a fi plătită în moneda națională a statului pârât, la nivelul ratei de schimb aplicabile la momentul plății;

b) că începând de la data expirării termenului amintit și până la momentul efectuării plății, suma respectivă va fi majorată cu o dobândă simplă, a cărei rata este egală cu rata dobânzii pentru facilitatea de credit marginal practică de Banca Centrală Europeană, la care se vor adăuga 3 puncte procentuale;

6. respinge cererea de acordare a unei satisfacții echitabile pentru rest.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la data de 28 iunie 2005, în aplicarea art. 77 alin. (2) și (3) din Regulament.

J.-P. Costa,
președinte

S. Dolle,
grefier